

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрущев Ҳиндистондаги энг йирик курилишларнинг бири Бхакра-Наггални бориб кўрдилар

ДЕХАН, 22 ноябрь. (ТАСС махсус мухбири). СССР Министрлар Советининг Раиси Н. А. Булганин ва СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси Н. С. Хрущев ҳамда уларнинг ҳамроҳлари бугун Ҳиндистондаги энг йирик курилишларнинг бири Бхакра-Наггални бориб кўрдилар. СССРнинг Ҳиндистондаги элчиси М. А. Меньшиков ва Ҳиндистоннинг СССРдаги элчиси К. П. Ш. Менон улар билан бирга бордилар.

Эрта блан соат 9 да махсус поезд совет ҳукумат делегациясини Деҳлидан Наггалга олиб борди. Наггалнинг ва атроф-теварадаги қишлоқларнинг бирнеча минг аҳолиси темир йўл станциясига ёнига тўпланган эди. Уларнинг кўплари Совет давлатининг раҳбарлари Н. А. Булганин билан Н. С. Хрущевни таъриқлаш учун 10—15 километр жойдан бургга келганлар. Байрамдигидек кийинган аркавлар ва хотин-қизлар ҳинд ва совет байроқларини, шунингдек паллоб ва рус тилларида куйидаги шioriлар ёзилган қизил албонларни кўтариб олганлар.

«Булганин ва Хрущев жаноблари, ҳуш келибсиз!», «Ишасин тинчлик!», «Яна-яна Ҳиндистон-Совет дўстлиги!».

Панжоб штатининг губернатори С. П. Н. Сингх ва штатнинг бош министри Бхикмесар Сахар Н. А. Булганин билан Н. С. Хрущевни самимий кутиб олдилар. Вокзал ёнига фохрий қоровул қўйилган эди. Совет Иттифоқи ва Ҳиндистоннинг давлат гимнлари янграб этакди.

Шундан кейин Н. А. Булганин ва Н. С. Хрущев Бхакра тўғриси курилишнинг кўриш учун очилган машинага ўтириб кетдилар. Наггалдан Бхакрагача бутун йўл бўйи неча ўн минглаб киши тўпланган эди, улар Совет давлатининг раҳбар арбобларини қарсаклар билан ва: «Ишасин Булганин ва Хрущев!», «Ҳинд ва руслар қардошлар!».

«Ишасин Неру!» деган китоблар билан таъриқлашди.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрущев Бхакрага келганларидан кейин тўғри курилишнинг бўзлан кечирдилар. Бутун Бхакра-Наггал системаси курилиш проекти билан танишдилар.

Ҳиндоял тоғ астақларининг чиройли

горларидан курилбошлаган тўғон ҳамда

электростанциянинг буюк панорамаси ме-

монларга намойиш бўлди. Бурда ўтган

йилнинг июль ойигагача Сатлеж дарёси

оқар эди, янгиликка аса, бу дарё суви

икки томондан ўтказилди. Бу томонлар

дарёнинг янгиликка ўтган тўғон ва

жам'и 800 минг киловатт қувватли уч

электростанция қуриш ва 90 километр

узунлигида сув омбори қазилш учун бў-

тиб, маъмур дарё сувини бошда томонга

оқидилар.

Яқинда Ҳиндистон Бош Министри Ж.

Неру тўғриси биринчи бетиони ёқизган

эди. Ана шу тўғонни қуриш соҳасидаги

таъбирларни ишлари бўлган бирнеча йил

илгари бошланган эди. Яқинда мустақил-

ликка эришган Ҳиндистон халқи мамла-

катларнинг иқтисодий ривожланиши

ҳақида ўзининг моддий аҳолини яхшилаш

учун табиат бойлиқларидан фойдаланиб,

табиатга қатъий ҳужум бошлад.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрущев проек-

тининг техника тафсилотлари ҳақида, ке-

лусида курилмаган сув омборининг ҳаж-

ми ҳақида, турбиналарнинг иқдорли тў-

ғрисида ва келусида Бхакрада курилма-

ган электростанциянинг қуввати тўғриси-

да курилишнинг бошлари инженер С. Д.

Кунгарга ва бошқа мутахассисларга са-

воаллар берди. батафсил маълумот олдилар.

Тўғон курилиш қараб чиқилганидан

кейин, Панжоб штатининг губернатори

С. П. Н. Сингх Н. А. Булганин ва Н. С.

Хрущевни шарафига ишфат берди. Ишфат-

да Н. А. Булганин ва Н. С. Хрущев ҳамда

уларнинг ҳамроҳларидан ташқари ала

СССРнинг Ҳиндистондаги элчиси М. А.

Меньшиков, Ҳиндистоннинг СССРдаги

элчиси К. П. Ш. Менон, штатнинг бош

министри Бхикмесар Сахар, Патнала маҳаража-

си ва бошқа кишилар ҳозир бўйдилар.

Зиёфат вақтида губернатор Н. А. Бу-

лганин ва Н. С. Хрущевга қарата қисқа

таърих нутқи сўзлади. Губернатор бу та-

риқтида қуйидагиларни айтди: Биз сизлар-

нинг Панжоб штатига келишингиздан го-

ят хурсандим. Панжоб халқининг Сизлар-

ни самимий кутиб олганлиги ва сизларга

кўрсатган меҳмондўстлиги бутун ҳинд

халқининг Совет Иттифоқи халқига нисба-

тан самимий дўстлик туйғуларини ифода

этади. Бугун сизлар келиб кўрган қури-

лиш, деди губернатор, мамлакатимизда

биз қурилиш истаган ҳамма нарсаларнинг

симболидир. Биз ана шу буюк ишда ёрдам

берганингизни истар эдик. Биз сизларнинг

тажрибанингиздан кўп нарсани ўрганаолма-

зим.

Н. А. Булганин жавоб нутқида самимий

кутиб олганини ва меҳмондўстликлари

учун чин кўнглидан ташаккур билдир-

ди. Н. А. Булганин панжоб халқининг меҳ-

мондўстлиги Ҳиндистон ва Совет Иттифо-

қи халқлари дўстлигининг гоёт қувватли

намоишига айланганлигини таъкидлади.

Н. А. Булганин сўзини давом этдириб бу-

ндай деди: «Панжоб халқларининг бизга нисба-

тан муносабати бизни гоёт қувватли ва

худди шу пайтда бизга ўз юртимизни ас-

лашти. биз ўз юртимизда совет кишилари

биларин Ҳиндистонда қандай эур муҳаб-

бат билан кутиб олганлиқларини айтишни

истар эдик. Мамлакатларимиз ўртасида ба-

лани тоғлар, жуда узоқ масофа бор,

аммо бизнинг дўстлигимиз учун гоёт йў-

лор бўлганга тоғлар ҳам, узоқ масофалар

ҳам ҳалакат бермайд.

Н. А. Булганин ани қарсаклар остида қи-

ди тилида: «Ҳинд, руси бхай, бхай» (Ҳиндлар, руслар — қардошларлар) деб

хитоб қилди. Булганин бугун Бхакра-Наггал курилишнинг кўриш ўли учун ва Н. С. Хрущев учун гоёт ёқимли бўлганлигини таъкидлаб, Ҳиндистоннинг улар халқи ва совет-хинд дўстлиги шарафига қатъа кўрдилар.

Н. А. Булганиндан кейин Н. С. Хрущев

қисқача нутқ сўзлади. «Дўстлар! Биз бир-

неча кундан буюн сизнинг гўзал мамла-

катингиздаим. Шундан кўп мароқан

таассурот олдик ва кўп кишилар билан уч-

рашдикки, мен ҳатто кўп ҳисобини ҳам

асмидан чиқариб қўйдим. Биз, кўп киши-

лар билан учурадик. Ҳиндистон халқи

яратган ахши нарсалардан кўнини кўрдик.

(Нарсанлар). Биз қадимий қасраларни ва

янги курилмаларни кўришга муносиб бў-

дик. Аммо, биз кўрган нарсалар ичта

энг қимматлиси шунки, ҳаммаерда ахши

дўстона туйғулар изҳор қилинди. (Нар-

санлар).

Сизнинг Бош Министрингиз Неру ақид-

да бизнинг мамлакатимизга келган эди ва

у бизда самимийт билан кутиб олинди. Биз,

совет кишилари уни гоёт қадрлаймиз, шун-

ининг учун ҳам қадрлаймизки, у мамлакат-

ларимиз ўртасидаги дўстлигининг аҳамия-

тини ва тинчликни ҳамда барча халқлар

ўртасидаги дўстлигини мустаҳкамлаш йў-

лида биргаликка олиб бораётган кураши-

мининг аҳамиятини ахши туйғулар.

Бизларнинг сийёси қарашларимиз бир-

бирликда бошқадир. Сизларнинг ўз қар-

ашларингиз ва ўз философиянгиз бор, биз-

нинг ўз қарашларимиз ва ўз философиямиз

бор. Қандай масалалар юзасидан фикрлар-

ида тўғри келмаганлигини ҳозир аниқлаб

ўтиришимиз нима кераги бор? Асосий маса-

лада фикримиз бирхил эканлигини қайд

қилиб ўтиш мумкин. (Нарсанлар). Уруш

ва тинчлик тўғрисидаги масалалар фикри-

ми бирхилдир. Бу масалалар барча ки-

шиларни ҳамжамлантормай қололмайд.

Социал-демократик қарар киши тинчликни

истам

ва тинчлик учун курашмай қоло-

олмайди. (Нарсанлар). Биз тинчлик учун

курашда дўстларни, уларнинг давлатлари

қатта ёки кичик бўлишини қатъий назар,

уларнинг сийёси қарашлари, ирқлари, дин-

ий аъхидқлари қандай бўлишини қатъий

назар, қилибди тоқмоқдамиз. Ҳаммаининг

тинчликни мустаҳкамлашни исгани мум-

кин. Мамлакатдаги давлат тугузининг

қандай бўлиши аса, ҳарбир мамлакатнинг

ички ишлари, сийёси қараш аса, ҳарбир

кишининг ўз ишлари. Шу сабабдан, биз,

бошқалардан бизнинг ички ишларимизга

аралашмаслиқларини сўраймиз ва бизнинг

ўзимиз ҳам ўзгаларнинг ишига аралашмай-

миз. (Нарсанлар).

Тинч-тотув яшашнинг бош министри

Неру ва дўстимиз Чжоу Эн-лай томон-

идан эъзон қилинган беш принципини

бизни таъминла қаролатиляди. (Нар-

санлар). Неру Москвада бўлган вақтида

у билан биргаликда биз томондан имзоланган

маълум декларацияда бунга таъкидланд.

Сийёсий тузум масалаларига келганда,

бу тўғрисида, албатта, жуда аниқ ва

муайян қарашларимиз бор, аммо биз бу

қарашларни бошқаларга эъроаб қабул

қилишимиз ниятида эмасмиз. Ҳўжаик ку-

рилиш ва техника масалалари бошқа

гап,— булар, халқаро масалалардир.

Николай Александрович, бугун ўзимиз

кўриб чиққан электростанциялар курили-

шини кўздан кечириш бизга гоёт ёқимли

бўлди, деб буюрда тўғри айтди. Аммо кў-

шиларга, уларнинг қанча турган кўзла-

ридан, ўзгайрат билан ишлайётганлиқларига

назар солиш янада ёқимли бўлди.

Бизнинг дўстларимиз бизга электростан-

ция курилишини кўрсатдилар, бу — бизга

жуда маънур бўлди. Бу — ситхияга қар-

лиш курашдир, табииати жиловлашдир,

табиати кишига хизмат қилишга маънур

этиш учун курашдир. Бу вазиёфани ҳа-

лоти ҳинд халқи учун айниқса муҳимдир.

Ҳинд халқи ўз иқтисодий соҳасида ўз

айиб билан эмас, балки бошқалар айиб билан

қилишга қарай; ана шу айбдорларни бар-

моқ билан кўрсатмоқчи/ амасман — гап

кимлар тўғрисида бораётганлиги сизга

маълум ва уларнинг ўзлари ҳам ўзларини

билидилар. (Нарсанлар).

Биз, тинч курилиш соҳасидан ўз таъ-

рибларимизни сизлар билан баҳам кўришга

тайёриймиз, деб айтган эдик. Лекин, бизнинг

Ҳиндистонда қилган сафаримиздан пороз

бўлган кишиларнинг фикрларини асв эъ-

тиручи баъз газеталар ҳозирги вақтда,

Хрущев ва Булганин хийлағар кишилар,

улар техника соҳасида ёрдам бериш тў-

ғрисидаги ваъдалари билан Ҳиндистонни а-

лди озадилар ва ҳиндлар уларни кузатиб

туришлари керак, деб ёзмақлар (нулги).

Шундай деб ёзмаётган кишиларга биз

бундай деймиз: Ҳиндлар билан дўстлик ў-

риштида биз билан муносаба қилоласизми?

Қани, муносаба қилинайми. (Нарсанлар).

Биз буюрға нима билан келдик? Биз, сизлар

нинг ҳузуригизга очилқўнғил билан кел-

дик (Нарсанлар). Бу соф ният билан кел-

дик. (Нарсанлар). Биз сизларга бундай

деймиз: сизлар заводлар қуришни хоҳлай-

сизларми? Биз бундан хурсандим, ахти-

рак, сизнинг таърибанингиз етишмас? Бизга

муружаат қилингиз, биз ёрдам берами!

(Нарсанлар). Сизлар электростанциялар

қуришни хоҳлайсизми? Агар бу ишда сиз-

нинг маъракангиз бўлмаса ва техника ёр-

дамига муҳтож бўлсангиз, бизга муружаат

қилингиз, биз ёрдам берами. (Нарсанлар).

Сизлар ўз студентларингизни, инженер-

ларингизни ўқини учун бизга юборшини

хоҳлайсизми? Марҳамат этиб юбораверинг.

(Нарсанлар).

Бизнинг «хийлағарангизми» худди ана,

шундан иборат — энди ахтир бўлинглар,

баъ

Н. С. Хрущев ва Н. А. Булганин Бомбейга келдилар Н. А. Булганин нутқининг давоми

(БОШИ ИККИНЧИ БЕТДА)

Совет кишилари шу нарсани чуқур мамнуният билан қайт қўймоқдаларки, тинчликни ҳимоя қилишда ҳаётини муҳим масалада Ҳиндистон халқлари тинч тоғу бўлиб яшаб тарафдорларнинг биринчи сафариди бормоқдалар. Давлатлар ўртасида тинч ҳамкорлик қилишнинг машҳур беш принципини—панча шилани Ҳиндистоннинг ўзи биринчи бўлиб а'ён қилди (Гулдурос қарсанлар). Шу муносабат билан йирик сийёб арбоб бўлган Ҳиндистон Беш Министри Жавахарлал Нерунинг алоҳида катта роль ўйнаганлигини айтиб ўтмасдан бўлмайди. Унинг номи халқларнинг тинчлик учун, тинч тоғу бўлиб яшаб принципларини мамлакатлар ўртасидаги муносабатларда амалга ошириш учун олиб бораётган кураши билан ҳамбарчас бўлганлиги. Ҳиндистон беш министри Жавахарлал Неру жаноблари шу нарсани жуда ҳақли равишда кўрсатмоқдаки, тинч тоғу бўлиб яшаб барча давлатлар учун бирдан-бир оқилона имкониятлар, чуқур ақс ҳолда фақат битта имконият, яъни бир-бирини вайрон қилиб ташлаш имконияти қолган бўлур эди. Шу муносабат билан мен СССР ҳукумати номидан Ҳиндистон ҳукуматининг позициясига чуқур ҳурмат билан қарашганимизни айтиб ўтмоқчиман. Ҳиндистон ҳукумати қўра-яроғларни қамайтириш, атом қурулини тақиқлаш, янги уруш ҳаёфини йўқотиш, халқаро проблемаларнинг ҳаммасини музокара олиб бериш йўли билан ҳал қилиш учун, ҳарбий агрессия, боджлар тузишга қарши курашиб келмоқда. Совет халқи Ҳиндистон ҳукуматининг халқаро кескилини янада юмшатоқ, тинчликни мустаҳкамламоқ учун куч ва гайрат сарфлаётганлигини яхши билади.

Совет халқи Ҳиндистоннинг тинчликни ва Осиёнинг ҳал этилмаган проблемаларини бартараф қилиш ишига қўшган ҳиссасини таърихламоқда. Хитой Халқ Республикаси, Ҳиндистон ва Совет Иттифо-

қининг биргаликда куч ва гайрат сарфлашлари натижасида Кореядаги ва Ҳинди-Хитойдаги урушлар тўхтатилди. (Гулдурос қарсанлар). Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон Хитой Халқ Республикасига Бирлашган Миллатлар Ташкилотидида қонуний ўрининг берилиши учун биргаликда курашиб келмоқдалар. Ҳиндистон ҳукумати Тайвань масаласини хитой халқининг миллий манфаатларини ҳисобга олган ҳолда, тинч йўл билан ҳал қилишни талаб этмоқда. Ҳиндистон Осиё ва Африка мамлакатларининг Бандунгдаги биринчи конференциясини ўтказган ташкилотчиларнинг бири бўлди. Бу конференция бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш ҳамда Осиё ва Африка халқларининг ҳуқуқларини ва манфаатларини таъминлаш ишида катта аҳамиятга эгадир.

Умумий тинчликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш ишида Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон манфаатларининг бир-бирига монандлиги кўпгина халқаро проблемалар соҳасида давлатларимизнинг дўстона ҳамкор бўлиб ишлашларини тақозо қилмоқда. Бу давлатларимизнинг яқинлашгани учун агар шарт-шароитни таъминлашга бизларнинг умумий манфаатдор эканлигига мисол бўлиб тушмоқда.

Фан соҳасида бир-биринида ўрганадиган нарсаларимиз бор. Ҳинд фани ўзининг ёнғ қадимий фан бўлиши билан машҳурдир. У етиштириб берган бирданча оғош олимлар ўз кашфиётлари билан жаҳон фани ва маданиятини бойитганлар. Сизларгаги илм-фаннинг бу яхши традициялари ҳозирги вақтда ҳам сақланиб келмоқда.

Совет Иттифоқида кўпгина четел олимлар келиб-кетмоқдалар. Мамлакатимизнинг етакчи илмий марказларидан бири бўлган сизнинг шаҳринингиз ҳам бизга катта олимларни келган эди.

Бизнинг совет олимлари ҳам Ҳиндистонга келиб кўпгина фойдали нарсаларни биллиб олишлари мумкин деб ҳисоблаймиз. Илм-фан соҳасидаги муваффақиятларини

мана шу тариқа ўртоқлашим, илм-фан соҳасида ҳамкорлик қилиш сизларнинг олимларингиз учун ҳам, бизларнинг олимларимиз учун ҳам жуда манфаатли бўлади.

Маданиятнинг етакчи марказларидан бири бўлган сизларнинг шаҳрингизда, жумладан, кўпгина машҳур ёзувчилар, сан'ат арбоблари яшамоқда ва ишлamoқда. Совет Иттифоқида ҳам уларни биланлар ва севдилар. Ҳинд кино сан'атининг маркази шу ерга жойлашган. Бомбейда ишлаб чиқарилган бирмунча хинд кинофильмлари Совет Иттифоқи экранларида кўрсатилди. Бу фильмлар совет тамошбинларига жуда ёғди. Шу фактнинг ўзи ҳам мамлакатларимиз ўртасида маданий алоқаларни ривожлантиришда сизларнинг шаҳрингиз нақарар катта роль ўйнаши мумкинлигини кўрсатади, бунинг учун бизларда ҳали фойдаланилмаган кенг имкониятлар бор. Бу хилдаги алоқалар мамлакатларимиз, халқларимиз ўртасидаги дўстона муносабатларни янада мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Нутқимнинг охирида сизларнинг шаҳрингизга ва штатингизга, сизларнинг улуғ халқингизга муваффақиятлар тилашимга ижозат беришгиз. Менинг бу истаklarим Ҳиндистонли дўстларим севиб, уларни бадрлаётган бутун совет халқининг истаklarидир. (Қарсанлар). Совет халқи хинд халқининг тинчлик учун олиб бораётган курашини, янги турмуш қуриш йўлида унинг эр-айрига сарфлаётганлигини яъни бир-бир ва хурсандлик билан қўзғатиб турибди, улуғ халқларимизнинг дўстлиги аса бутун дунёдаги тинчликнинг бақувват таъинидир. Демак, бу улуғ дўстлиқни сақлашлик ва мустаҳкамлашлик. (Гулдурос қарсанлар).

Яшасин совет ва хинд халқларининг дўстлиги! (Гулдурос, давоми қарсанлар).

Стадионда қарсақлар яна кучайиб кетди. СССР Олий Совети Президиумининг а'ёли Н. С. Хрущев микрофон олдига келди.

Н. С. Хрущев нутқи

Жаноблар, дўстлар!

Беш Министр Неру жаноблари, Бомбей штатининг раҳбарлари ва Бомбей шаҳрининг мари томонидан бизга кўрсатилган меҳмондўстлик учун шу трибунадан туриб уларга чин қалбдан ташаккур билдиришгизга ижозат беришгиз. (Қарсанлар). Бизлар билан учрашмоқ учун шу мингига келган сизларнинг ҳаммаингиз ташаккур айтишга ижозат беришгиз. Бутун бизни кутиб олиш учун килган ва бизларга, Совет Иттифоқида, бизнинг халқимизга бўлган ўзгаришларини халқларини сиқилиб билан изҳор қилаётганликлари кўзалардан ментга кўриниб турган Бомбей гражданиннинг ҳаммасига ҳам ташаккур айтишга ижозат беришгиз. (Давоми қарсанлар).

Хинд халқи билан дўстона учрашувлар бўлаётган шу кунларда бизларнинг кўнглимизда қайнаб-тошган жўшқин халқларини фойдалаб бераётганлиги сўзларини топиш қийин. (Қарсанлар).

Сизлар эришган дастлабки муваффақиятларининг кўриб ҳурсанд бўлмоқдасиз, сизларга янада кўпроқ муваффақиятлар тилаймиз. Ҳиндистон халқлари овоз бўлганлиги ва миллий мустақиллик олганлиги кўриб қувонмоқдасиз. (Қарсанлар).

Сизлар билан бизнинг ўртасида катта ва чуқур ҳамкорлик бор. Сизлар билан биргаликда тинчлик учун курашмоқдасиз. (Гулдурос қарсанлар). Шу муносабат билан мен совет кишиларининг тинчлик учун курашгани қандай тўшунаётганликлари тўғрисида бир-икки оғиз гапириб ўтмоқчиман. (Қарсанлар).

Агар сиз ҳозирги вақтда ер юзиде яшаб турган ҳарбир кишидан, сен тинчлик бўлишига тарафдорсан, ёки уруш бўлишига тарафдорсан, деб сўралса, у, албатта, тинчлик бўлишига тарафдорман, деб жавоб беради. (Қарсанлар). Ҳаттоки кўпгинада уруш тарафдори бўлган киши ҳам бунини очик айтимайди. У, мен тинчлик тарафдори бўлсам, деб айтишни афзалроқ кўради. Бунинг сабаби шунки, у, халқларнинг урушини натамаётганликлари билан очикдан-очик урушини ёздаб гапириб хатарли эканлигини билади. (Қарсанлар).

Ҳозирги вақтда, биз ҳам тинчлик та-

рафдори бўлиб чиқмоқдасиз, деб таърифтаган кишиларнинг баъзилари, албатта, ўз олдларига қўлган мақсадларига уруш қилмасдан еришини ҳам истар эдилар. Улар айрим халқларнинг бошқа халқларга иллат қилиб туришини таъминлайдиган тинчлик бўлишини истар эдилар. Лекин халқлар билан натамаётганлар. Ҳамма келишмовчиликларнинг моҳияти ва қалти ҳам шундайдир.

Сизларга маълумки, Женевада тўрт давлат ҳукуматларининг бошқилари учрашди, сўнгга тўрт давлат ташқи ишлар министрлари учрашди. Битимга келмоқ учун кўп ҳаракат қилинди, лекин ҳозирча эришилган натижага жуда оқ бўлди. Бунинг сабаби шунки, бирхилда айтилаётган сўзларни турли маънода тушуномқдасиз.

Совет кишиларига келганда, бизнинг тушунгани маълум ҳаммага равшан ва тушунарлиқ. Биз: жаҳондаги ҳамма халқлар учун тинчлик бўлиши депоқдасиз. (Гулдурос қарсанлар). Биз: бошқа давлатларнинг ва халқларнинг ички тузумига ҳечқандай аралашини бўлмаслиги лозим депоқдасиз. (Гулдурос қарсанлар). Ёнг муҳими мана шундир.

Биз мана шу принциплар учун курашмоқдасиз. Бу принциплар Ҳиндистон билан Хитой томонидан а'ён қилинган ва ҳаммага ахши маълум бўлган декларацияда ахши баён қилинган. (Қарсанлар).

Барча совет кишилар сингари мен ҳам шу қарасга аминманки, ҳақиқатда галаба қозонади, тинчлик галаба қозонади. (Гулдурос қарсанлар). Лекин бунинг учун бизлар гайрат сарфлашимиз лозим. Бутун дунёда тинчлик учун курашда сарфлаётган гайратимизни бўшатирилмаслигини, сарфлаётган кучимизни бўшатирилмаслигини келрак. (Қарсанлар).

Жаноблар, дўстлар! Сизлар билан бизлар бахтли замонда яшамоқдасиз. Мустақилла қудлати вайрон бўлаётган ва асқилла қайтин бўлаётган инсоният баҳориде яшамоқдасиз.

Ҳозир биз Ҳиндистон шаҳарлари ва қишлоқлариде саёхат қилиб юриймиз, хинд халқи билан учрашмоқдасиз. Ўз мамлакатининг мустақиллигига эришган ва ўзлари ўз давлатининг, ўз тадбирининг хўжайин-

лари бўлиб қолишни истаётган эркин одамларнинг кўзаларида шодлик ўти ёниб турганлигини кўрмоқдасиз.

Бу аjoyиб пайтнинг завоқини одамлар турғича кечирмоқда. Совет Иттифоқи халқларига келганда, улар бу муваффақиятларини сиқилиб билан таърихламоқдалар. Империялар асратини абайли улаётган ташлаш ва ўзининг буюк ҳақ даъватини кураётган улуғ Хитой халқларининг улуғ тарихий тазабларига эришганликлари кўриб қувонмоқдасиз. Буюк Ҳиндистон халқлари миллий мустақилликка эришганликлари кўриб қувонмоқдасиз. Эндилликда Осиё ва Африканинг ҳамма халқлари мустақилла қудлати қарши курашга ўзгалоқмоқдалар. Бу аса, шундай оқибат тўқинидирки, бу тўқинини ҳечқараси тўхтатолмайди! (Гулдурос ва давоми қарсанлар).

Совет Иттифоқи халқлари Ҳиндистон халқларига абайли дўстлик қўлини узатмоқдалар. (Давоми қарсанлар).

Биз, давлатларнинг ички тузилиши шу давлатлардаги халқларнинг ўзи бажарадиган иш деб ҳаммиса талаб қилиб келдик ва талаб қилмоқдасиз. Биз ўзгаларнинг ишига аралашган эмасми ва ҳечқачон аралашмадик. Сизлар билан бизнинг жуда кўп умумий манфаатларимиз бор, бу умумий манфаатлар бўлибча тўла равишда ҳамжиҳатлики. Бутун дунёда тинчлик барқарор бўлиши учун дўстлигимизни мана шу ҳамжиҳатлиқ асосида, бир-биримизни ҳурматлаш асосида мустаҳкамлашимиз керак.

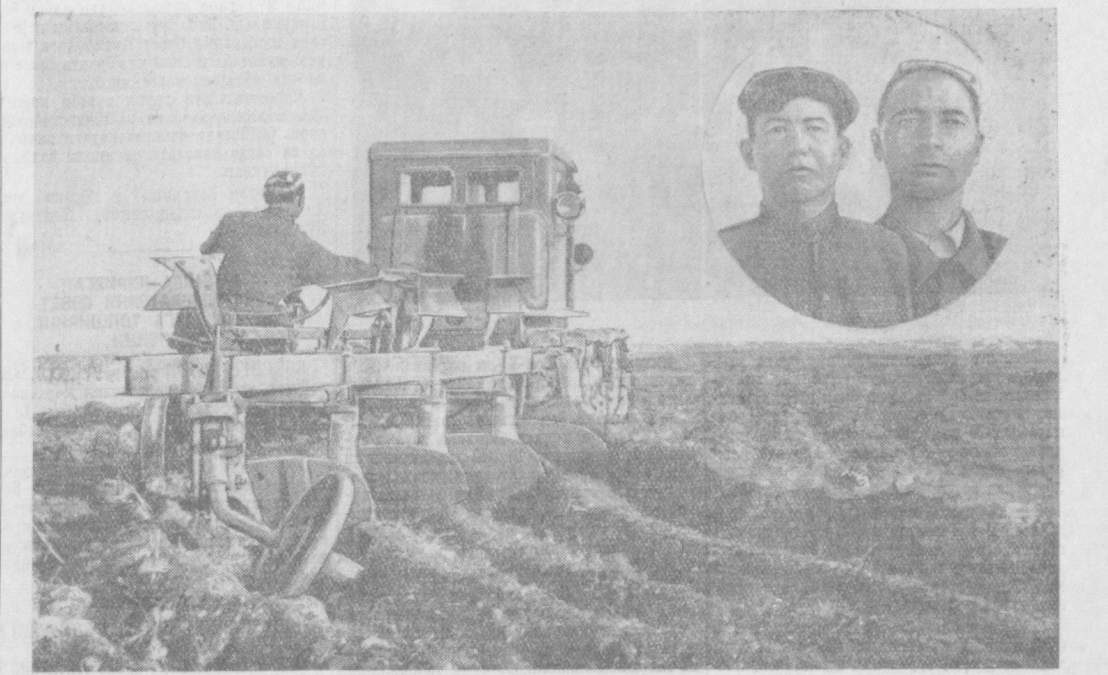
Ҳиндистон шаҳарларини ва қишлоқларини биз саёхат қилиб юрган шу кунларда мен аjoyиб сўзларни кўп айтиб-таъриманки, бу сўзларга мен тўла равишда қўшиламан. Мен бугунги нутқимни мана шу сўзлар билан тамомлашни натар эдим: «Хинд, руси бхай, бхай!» (Хиндлар билан руслар—бир-бирларига бирдордирлар!).

***

Ўртоқ Н. С. Хрущевнинг охириги сўзлари айтилиши билан давоми, гулдурос қарсақлар бошланиб кетди.

Бу ерда айтишларига қараганда, бутун Бомбейда совет делегациясини кутиб олиш маромисига ҳаммаси бўлиб паҳар аҳолисиндан камида бир дрим миллион киши қатнашибди.

Пахта тайёрлашни кузги шудгорлаш билан маҳкам боғлаб олиб борайлик!

Ўртасарой районидида 1-чи МТС механизаторлари кузги шудгорлашни қизғин давом этдирмоқдалар. Тракторчи П. Абуев ва плугатор Э. Маматқулов ўртоқлар. Оқунбобоев номили колхозда кунига 15 гектарга етказиб шудгор қилмоқдалар. Суратда: (донрада, чапда) тракторчи П. Абуев ва плугатор Э. Маматқулов ўртоқлар. В. Салов фотоси.

Бекобод пахта тайёрлашда нега қолюқликдан чиқаолмаётир

Бекобод районининг биринчи МТС зонасида «Большевик», Молотов номили, Каганович номили, Маленков номили, 2-чи МТС зонасидаги Ленин номили, Энгельс номили, 3-чи МТС зонасидаги Сталин номили колхозлар йиллик пахта тайёрлаш давлат планини ортиги билан бажардилар. Шунинг ўйиб район партия ҳамда совет ташкилотлари раҳбарларини хотирламлик ва ўйинсиз марғулашини қайфиятига олиб қўйди. Улар пахта тайёрлашда ҳаддан ташқари оқсатган ва районни орқата торатган 10 ҳа далада раҳбарлар ва ёрдамчи кучайтириш ўрнига, ўша саноқли илгор колхозлар билан фарзандмоқдалар. Натияжада бу хил қайфият колхозларга ҳам тарқалиб, районда пахта тайёрлаш сур'ати пастайиб кетди. Дастлаб шунини айтиш керакки, айниқса пахта планини тўздирган колхозларнинг раҳбарлари мақтовлардан асанқираб қолди. Улар хал қўп далада ҳосил бўлишига қарамасдан йилгитерим ишларини деярли йилгитерим қўйди, даладада одам ҳам кўринадиган бўлиб қолди.

Ҳозиргача йиллик планини 103 процент миқдориде бажарган «Большевик» ва Ленин номили колхоз даладарини айланган киши қўрақ эмас, балки очилиб ётган пахтанинг ҳам кўпчилигини кўради. Айниқса чингит қайта экиланг майдонларда шу кунларда пахталар хал қўп. Лекин колхоз раҳбарлари бу ҳосилни йилгитерим давлатга топшириш ишига атиборисизлик билан қарайтирлар.

Ленин номили колхозда йиллик план бажариладиган кунин иш жуда қизғин тус олиб кетди. Ўша кунин «хай-хай» сурон, ҳа бўз, баракка топ билан давлатга 50 тоннадан ортиқ пахта топшириди. Афсуски, рапорт бериладиган кейин ҳаммаёқ жимжит бўлиб қолди. Ҳозир кунига пунктта 1 — 2 тоннадан пахта жўнатилади, холос. «Большевик» колхозиде аса ахвол бундан ҳам ёмон. Колхозда давлатга пахта топшириш декарни тўхтатиб қолган. 19 ва 20 ноябрь кунлари пунктта бир грамм ҳам пахта жўнатилмаган.

Пахта тайёрлаш планини бажармаган колхозларда ахвол янада ёмон. Бу колхозларда йилгитерим ишлари пухта тайёрларга кўрилмаган ҳолда ботланди. Колхозчилар ўртасида меҳнат интизом бўлиб кетди. Колхоз правдесини ва партия ташкилотлари мавжуд меҳнатчиларни ва илчи кучларини теримга тўла сафарбар атоамаллар. Райондаги энг йилги Держинский номили, «Социализм», Будиёвский номили, биринчи МТС зонасидаги Сталин номили ва бошқа колхозлар давлатга топ-

шириладиган пахтанинг энг кўп қисми ўз елкалариде бўлатуришига қарамай, районни орқата торайтирлар.

Биз «Социализм» колхозига борганимизда правдесини раис ўртоқ Абукарин Исоевнинг ҳам, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Омон Нуралиевини ҳам тополмадик. Димитров қишлоқ Советининг раис ўртоқ Бозорбековнинг айтишига қараганда, ҳар иккала раҳбар ҳам ўз шахсий ишлари билан шаҳарга кетган эканлар. Колхоз правдес аса қулоғиди. Чунки, бухгалтерия хизматчилари ҳам, беш табиёчи ҳам, секретар ҳам бошқилар бўлмаганидан фойдаланиб, ўз шахсий ишларини қилиш учун жўна қолганлар. Демак колхоз раҳбарларининг ўзлари меҳнат интизомини бузмақдалар. Бу ҳол колхоздаги йилгитерим ишларига ёмон та'сир қилаётир.

Мана, йиллик планини энди 64 процент бажарган О. Қорабоев бошлиқ бригадининг пахта майдини. Пахталар ҳамандек очилиб ётипти. Лекин 50 теримчи ўрнига фақат 28 киши пахта термоқда. Бундай ахволни Т. Ашпур, А. Эсенов бошлиқ бригадаларда ҳам кўрадик. Нега ахвол шундай? Чунки, колхоз правдесини теримчиларга қўлай шартот яратиб бермаган. Дала ишчиларида иссиқ оқват тайёрланмайд.

А. Эсенов бошлиқ бригадда ахвол айниқса ачинади. 54 гектарлик картада қийос очилган пахталар чаногидан оқиб ётипти. Ҳарбир тулпининг тағдида ҳовуч-ҳовуч тўқилган пахтани кўриш мумкин. Аммо раҳбарларини бу ҳол ҳечбир таъшишлантирмайд.

Колхозда 14 тонна пахта намлиги учун пунктта жўнатилади, уйиб қўйилган. Брок, мавжуд 2 та газ сўмилканинг бири сифатсиз ремонт қилинганлиги, иккинчиси дивож йўқлиги учун ишламаётир. Ана шунинг учун ҳам 18 ноябрдан 20 ноябрга қадар колхоз давлатга бир грамм ҳам пахта топширмаган. Натияжада колхоз йиллик планини аянгиде 76 процент бажарган.

Ўртоқ Абукарин Шукрураев раислик қилаётган Держинский номили колхозда ҳам йиллик план 91 процент бажарилган, холос.

— Юз даярланг, — дейди раис, — қўлимизда 10 процент пахтаимиз бор. Ҳаммасини бир кунда топширишимиз мумкин.

Аммо қачон топширилади? Бунинг расиш ташкилотлари мавжуд меҳнатчиларни ва илчи кучларини теримга тўла сафарбар атоамаллар. Райондаги энг йилги Держинский номили, «Социализм», Будиёвский номили, биринчи МТС зонасидаги Сталин номили ва бошқа колхозлар давлатга топ-

бузмақ. Шунинг учун ҳам пахталарини ўз вақтида қуритиш ва пунктта жўнатиш имконияти йўқ. Аммо колхоз правдесини сўмилканининг ишларини таъминлаш тадбирларини кўримайтер. Колхозда йилгитеримини тезлатиш, далаини пешма-пеш бўлатиб, шудгорлашни қизитиб юбориш учун барча куч ва техника воситалари тўла сафарбар этилмаган. Кўпгина куч яқинчи даражалли ишлар билан банд, МТСдан юборилган 5 та қўрақ терим машинаси-дан фойдаланилмаётир. Меҳнат қонийер усулида ташкил этилмаган. Меҳнат унуми паст.

Будиёвский номили колхоз даладариде шу кунларда ҳам пахта кўп. Колхоз а'ёлири фидокорона меҳнат қилиб, пахта терайтирлар. Лекин бу колхозга ишчи кунидан брдан бериш керак. Аммо район раҳбарлари бунга атибор қилмаётирлар.

2-чи МТС раҳбарлари ҳам бу колхозга етарли брдан бажартирлар. Қўрақ терим машиналари ҳам юборилган. Улар ҳам қадан ташқари унумсиз ишлайтер. Агар район ва МТС раҳбарлари бу колхозга яқиндан брдан бериш турсалар, йиллик план 4 — 5 кун ичиде ортиги билан бажарилиши мумкин.

2-чи МТС раҳбарлари (директори ўртоқ О. Хасанов) айниқса ҳозирги мас'улияти кунларда ўз ишларига ўтакетган даражада бепарволик билан қарайтер. Бу МТС бўйича колхозларга 11 та қўрақ терим машинаси юборилган бўлса ҳам, уларнинг фақат 4 — 5 таси ишлайтер. Қолганлари, «ағдатлар ораси лой бўгани учун» ишламаётган амин. Ваҳоланки, МТС раҳбарлари ишчи тўғри ташкил этишга раҳбарлик қилмайдилар.

Шунингдек, МТСда тракторлар ремонти ҳам мутлақо қонирасиз бормоқда. Ҳозиргача мавжуд 25 трактордан фақат 9 таси ремонт қилинган ва бу тракторлар билан фақат 188 гектаргиде келгуси йил мўл ҳосили учун замин тайёрламда колхоз ва МТСларда йўл қўйилаётган камчиликларини теда бартараф қилиш чораларини кўришлари керак.

Район партия комитетининг (секретари ўртоқ Эшонқўлаев) ҳамда район илжорна комитетининг (раис ўртоқ Қодиров) раҳбарлари пахта териш ва уни давлатга топширишда, шунингдек келгуси йил мўл ҳосили учун замин тайёрламда колхоз ва МТСларда йўл қўйилаётган камчиликларини теда бартараф қилиш чораларини кўришлари керак.

У. ЖОНТОВ,
М. ИМРОВ.
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус муҳбирлари.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрущевнинг Ҳиндистонда бўлиши

БОМБЕЙ, 23 ноябрь. (ТАСС махсус муҳбири). Кеча Панжоб штатининг губернатори Н. А. Булганин ва Н. С. Хрущев ҳамда уларнинг ҳамроҳлари шарифга катта қабул маросими ўтказди. Қабул маросими вақтида Панжобнинг кўпгина арбоблари Совет Иттифоқидан келган меҳмонлар ёнига келиб, улар билан самимий суҳбатлашдилар.

Панжоб штатининг қишлоқ хўжайини ва ривожланиш масалалари билан шуғулланувчи С. П. Кайрон Н. С. Хрущев ёнига келиб, унга губернатор ҳузурида бўлган элфат вақтидаги нутқи учун ташаккур изҳор қилди.

— Биз, — деди у, — қўлта киритилган озодлиқни сақлашимиз зарурини тўғрисидаги дўстона истаklarларини ниҳоят даражада далолатмоқдасиз. Биз бизимизки, сизлар оғир саноятни ривожлантиришга катта атибор бермоқдасиз ва бизларга ҳам шунини масалаҳат қилмоқдасиз. Биз бунга тўла равишда қўшиламиз. Оғир саноятсиз мустақиллиқни мустаҳкамлаш мумкин эмас, тинчликни мустаҳкамлаш мумкин эмас. Совет Иттифоқи ҳозирдаёқ қудратли оғир саноятни вужудга келтирди. Хитой ҳозирги вақтда оғир саноятни ривожлантирмоқда, агар Ҳиндистон ҳам қудратли оғир саноятни ривожлантирса, у вақтда ҳечким тинчликни бўзишга жур'ат қилаолмайди.

— Ҳечким! — деб таъкидлади Н. С. Хрущев.

Бутун эртабад Н. А. Булганин ва Н. С. Хрущев Панжоб штатидан ўзнаб кетдилар. Амбала штатиде улар махсус поездадан тушиб, самолётга ўтиришлар. Гималай тоғларининг жанубий ётақлари ёнидан учиб бориб, Уттар Прадеш штатининг шимолидаги Тарай районига кетдилар.

Бурда Ҳиндистон ҳукуматининг 1948 йилда қабул қилган қарорига биноан унувор катта-катта массивлар қишлоқ хўжайини ақиллари учун ўзлаштирилабшоланди. Бу ерлар ҳали яқиндагина чангалзорлардан иборат бўлиб, «ойи» ерлар» деб ҳисобланар эди.

1948 йилда бу районда илгари ташлаб қўйилган ёки ҳечқачон ҳайталмаган 40 минг гектар ер қочоқлар, сойиқ ҳарбий хўжайинлар, ерси ишчилардан 4200 киши ўртасида бўлинган эди. Меъморлар ишлари муваффақиятли равишда қучайтириб юборилди. Чангалзорлар инсон меҳнати олдига таслим бўлди.

Кейинчалик бу районда Ҳиндистонда энг йилги бўлган Тарай давлат қишлоқ хўжайинлик фермаси тузилган эди. Ферма ҳозирги вақтда 6500 гектар майдонини ишғол қилди. Бу ферма фақат сердармақ хўжайин бўлибгина қолмай, балки деҳқончилик ва чорвачилиқнинг энг янги илгор методлари-

ни, айниқса ерни машиналар билан ишлаш методларини пропаганда қилуши марказ ҳам ҳисобланади. Фермада 80 та трактор ва 30 та бошқа хил қишлоқ хўжайинлик машиналари бор. Ферма даладариде бўғди, шакарқамш, думиққили ақиллар, арпа ва маккажўхори еттиктирилмоқда.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрущев Барейли шаҳри яқинидаги аэродромда самимий кутуб олинди. Уларни Уттар Прадеш штатининг беш министри Самхурананд ва штатнинг бошқа расмий вакиллари кутиб олдилар. Барейли шаҳрининг аэродромда тўнгалар аҳолиси меҳмонларини қизғин таъриқлади. Аэродромдан фермага олиб борилган йўл бўйи меҳмонларини шодона таъриқлаётган халқ билан тўлган эди.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрущев ферма кўрган вақтда унинг директори Х. С. Санхун ижозат бериб турди. Фермане кўриш тамом бўлгандан кейин Н. С. Хрущев ва Н. А. Булганин Барейли яқинидаги аэродромга қайтиб кетдилар ва Бомбейга учиб кетдилар.

Н. А. Булганин ва Н. С. Хрущев ўртоқлар Ҳиндистон бўйлаб саёхат қилган вақтда Ҳиндистон ҳукуматининг вакили — саноат министри Н. Канунго, СССРнинг Ҳиндистондаги элчиси М. А. Меньшиков ва Ҳиндистоннинг СССРдаги элчиси К. П. Ш. Менон уларга ҳамроҳ бўлмоқдалар.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1955 ЙИЛ 24 НОЯБРЬГАЧА БЎЛГАН

М А Л У М О Т					
(процент ҳисобида)					
Районларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан	Районларнинг номи	Бир кунда	Мавсум бошидан
Ўртасарой	0,43	105,88	Калинин	0,38	98,58
Оржоникидзе	0,22	103,28	Бўка	0,39	97,68
Оҳангарон	0,39	102,06	Сирдарё	0,47	97,37
Юқоричирчиқ	0,15	100,91	Ўртачирчиқ	0,40	95,40
Оқтоб	0,23	100,88	Верхне-волинск	0,40	95,28
Гулистон	0,63	100,83	Чиноз	0,63	93,10
Пискент	0,15	100,79	Оққўрғон	0,40	90,81
Ховос	—	100,15	Бекобод	0,78	88,08
Янгийўл	0,41	99,59	Куйичирчиқ	0,39	84,24
Мирзачўл	0,72	99,30	Бойвот	0,55	75,32

С. НУ'МОНОВ.

Суратда: «Бизнинг саломимиз» прологидан бир кўриниш.

Экранли фильм совет кино техникасинин
катта муваффақиятидир.

Пигилишни республика фанлар академиясининг президенти Т. З. Зоҳидов оид.
Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзои, биология фанлари доктори, профессор А. Ю. Юсупов. И. М. Сеченовнинг ҳаёти ва фаолияти тўғрисида довланди. Медицина фанлари доктори профессор Л. Я. Шаргородский медицина фанини ривонлаштиришда буюк рус олимияни роли тўғрисида гапирди. - Профессор А. Ю. Израэль И. М. Сеченов асарларининг биология фани учун аҳамияти ҳақида довланди. (ЎзТАҒ).

бошқа ёзучиларнинг асарлари киритилга
Хикоялар Ташкентнинг ёш адабиётчига
томонидан ўзбек тилига таржима қили
ган. (ЎзТАГ).

Тошкент. «Правда Востока» кўчаси №
Маданият бўлими — 132. Адабиёт ва

нинг oliy manfaatlari uning hamma bl
dustona munosabatlarda bulishini tal
qiladi».

33262 орқалди Партия турмуши бўлими —
лими — 132. Секретариат — 34048. Э'л

136. Пропаганда бўлими — 136.
 136. Пропаганда бўлими — 38142.
 Нашр №: А — 1557.

Р 09681.	«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистон сурх» бирлашган нашриётининг босмаҳонаси.	Нашр № А — 1557.